
BÖLGESEL ÇALIŞMALARDA İLERİ ARAŞTIRMALAR

Editör: Doç.Dr. Soner AKIN

Bölgesel Çalışmalarda İleri Araştırmalar

Editör

Doç. Dr. Soner AKIN

yaz
yayınları

2024

Bölgesel Çalışmalarda İleri Araştırmalar

Editör: Doç. Dr. Soner AKIN

© YAZ Yayınları

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Yaz Yayınları'na aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı Kanun'un hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın önceden izni alınmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

E_ISBN 978-625-6171-78-7

Aralık 2024 – Afyonkarahisar

Dizgi/Mizanpaj: YAZ Yayınları

Kapak Tasarım: YAZ Yayınları

YAZ Yayınları. Yayıncı Sertifika No: 73086

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3
İscehisar/AFYONKARAHİSAR

www.yazyayinlari.com

yazyayinlari@gmail.com

info@yazyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

AB - Rusya Enerji İlişkilerini Dönüştürmek: Bağımlılıktan Bağımsızlığa Geçiş	1
---	----------

Soner AKIN

Çevre Sağlığı, Göç ve Kentleşme: Almanya'nın Afet Yönetimi ve AB Politikalarındaki Rolü	9
--	----------

Mehmet MUTLU

"Bu kitapta yer alan bölümlerde kullanılan kaynakların, görüşlerin, bulguların, sonuçların, tablo, şekil, resim ve her türlü içeriğin sorumluluğu yazar veya yazarlarına ait olup ulusal ve uluslararası telif haklarına konu olabilecek mali ve hukuki sorumluluk da yazarlara aittir."

AB-RUSYA ENERJİ İLİŞKİLERİNİ DÖNÜŞTÜRMEK: BAĞIMLILIKTAN BAĞIMSIZLIĞA GEÇİŞ

Soner AKIN¹

1. GİRİŞ

The Avrupa Birliği (AB) ile Rusya arasındaki enerji ilişkisi uzun zamandır her iki bölgenin de ekonomik ve jeopolitik görünümünün temel taşlarından biri olmuştur. Geniş doğal kaynaklara sahip olan Rusya, AB'nin başlıca petrol ve doğalgaz tedarikçisi olarak, enerji güvenliği, ekonomik istikrar ve siyasi dinamikler üzerinde önemli sonuçlar doğuran derin bir karşılıklı bağımlılık yaratmıştır. Ancak bu bağımlılık, özellikle jeopolitik gerilimler, arz kesintileri ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına küresel geçiş bağlamında, AB'yi çeşitli kırılganlıklara açık hale getirmiştir.

Son yıllarda, AB'nin Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılığını azaltma zorunluluğu daha da belirginleşmiştir. Rusya'nın Ukrayna'daki hamleleri gibi jeopolitik manevraları, enerji bağımlılığının beraberinde getirdiği stratejik riskleri gözler önüne sermiştir. Buna ek olarak, küresel ölçekte karbonsuzlaşmaya yönelme ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin benimsenmesi, AB'nin enerji portföyünü çeşitlendirme yönündeki çabalarını hızlandırmıştır. Bu dönüşüm sadece ekonomik veya çevresel bir gereklilik olmaktan öte, AB'nin dış baskılara karşı özerkliğini ve direncini güçlendirmek için stratejik bir zorunluluk haline gelmiştir.

AB-Rusya enerji ilişkilerinde bağımlılıktan bağımsızlığa geçiş, çok yönlü bir dönüşümü ifade etmektedir. Bu süreç, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesini, alternatif tedarik güzergâhlarının geliştirilmesini, yenilenebilir enerji altyapısına yönelik büyük çaplı yatırımları ve verimlilik ile sürdürülebilirliği artırmaya yönelik kapsamlı enerji politikalarının uygulanmasını içermektedir. Aynı zamanda bu dönüşüm, karmaşık jeopolitik ortamda yol almayı, uluslararası işbirliğini güçlendirmeyi ve enerji altyapısı ile piyasa dinamiklerine ilişkin iç sorunların çözümünü gerektirmektedir.

Bu çalışma, AB-Rusya enerji ilişkisinin karmaşık dinamiklerini inceleyerek, AB'nin enerji bağımsızlığına doğru yönelişini şekillendiren strateji ve politikalara odaklanmayı amaçlamaktadır. Tarihsel bağlam, mevcut

¹ Assoc. Prof. Dr. Soner AKIN, Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, ORCID No: 0000-0002-2403-8041, sakin@mku.edu.tr

bağımlılıklar ve AB'nin benimsediği çok yönlü yaklaşımlar incelenerek, bu araştırma (Tamer & Dönmez, 2021) geçiş sürecinin kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Ayrıca, bu dönüşümün beraberinde getirdiği zorluklar ve fırsatlar değerlendirilerek, AB enerji politikasının geleceğine ve uluslararası ilişkiler ile küresel enerji piyasalarına yönelik daha geniş etkilerine dair önemli içgörüler sağlamaktadır.

Bu geçiş sürecini anlamak, sadece AB ve Rusya içindeki politika yapımcılar ve paydaşlar için değil, aynı zamanda enerji güvenliği ve sürdürülebilir kalkınma konularıyla ilgilenen küresel aktörler için de büyük önem taşımaktadır. Dünya, hızlı teknolojik gelişmeler ve değişen jeopolitik gerilimlerle şekillenen bir dönemde enerji dönüşümünün karmaşıklıklarıyla başa çıkmaya çalışırken, AB'nin Rusya'dan enerji bağımsızlığına giden yolu önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu araştırma, enerji güvenliği, uluslararası işbirliği ve sürdürülebilir kalkınma konularındaki genel tartışmalara katkıda bulunarak, dengeli ve dirençli bir enerji geleceği için değerli perspektifler sunmaktadır.

2. ENERJİ BAĞIMSIZLIĞINA GİDEN YOL: AB'NİN RUSYA'YA OLAN BAĞIMLILIĞINI KIRMAK

Avrupa Birliği (AB), uzun süredir enerji karışımının önemli bir bölümünü oluşturan Rusya'dan doğal gaz ithalatına bağımlı durumdadır. Bu bağımlılık, özellikle jeopolitik gerilimler ve tedarik kesintileri ışığında, AB'nin enerji güvenliği açısından önemli riskler doğurmuştur. Bu riskleri azaltmak için AB, enerji kaynaklarını çeşitlendirerek ve dış baskılara karşı kırılganlığını azaltarak enerji bağımsızlığına giden stratejik bir yola girmiştir (Smith, 2020).

Bu dönüşümün merkezinde, enerji tedarik güzergâhları ve kaynaklarının çeşitlendirilmesi yer almaktadır. AB, Hazar bölgesi ve Orta Doğu'dan Avrupa'ya doğal gaz taşıyacak Güney Gaz Koridoru gibi alternatif boru hattı projelerine yatırım yapmıştır (Brown, 2021). Ayrıca, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) terminallerinin geliştirilmesiyle birlikte, AB ABD ve Katar gibi daha geniş bir tedarikçi yelpazesinden gaz ithal edebilmekte, böylece Rus gazına olan bağımlılığını azaltmaktadır (Lee & Garcia, 2023).

Buna ek olarak, AB uzun vadeli enerji bağımsızlığını sağlamak için yenilenebilir enerji teknolojilerine yatırım hızını artırmaktadır. Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamındaki girişimler, AB'nin 2030 yılına kadar enerji portföyündeki yenilenebilir kaynakların payını %32'ye çıkarma amacını desteklemektedir (European Commission, 2019). Güneş, rüzgâr ve hidroelektrik enerji gibi kaynakların teşvik edilmesiyle AB, yalnızca fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltmakla kalmamakta, aynı zamanda sürdürülebi-

lir kalkınma ve iklim değişikliğiyle mücadele konusundaki taahhüdünü de güçlendirmektedir (Müller, 2022).

3. ENERJİ EGEMENLİĞİNE DOĞRU: AB-RUSYA İLİŞKİLERİNİ DÖNÜŞTÜRMEK

AB-Rusya enerji ilişkilerinin dönüşümü, Avrupa Birliği'nin enerji egemenliğine ulaşmasında kritik bir rol oynamaktadır. Enerji egemenliği, AB'nin enerji kaynaklarını, politikalarını ve altyapısını dış aktörlerin aşırı etkisinden bağımsız bir şekilde yönetebilme kapasitesini ifade etmektedir (Johnson & Lee, 2019). Bu dönüşüm, mevcut enerji çerçeveleri, politikaları ve ortaklıklarının kapsamlı bir şekilde yeniden ele alınmasını ve daha güçlü öz yeterlilik ile dayanıklılık sağlanmasını gerektirmektedir.

Bu dönüşüm sürecindeki temel stratejilerden biri, tüm sektörlerde enerji verimliliğinin artırılmasıdır. Sıkı enerji verimliliği standartlarının uygulanması ve enerji tasarrufu sağlayan teknolojilerin benimsenmesinin teşvik edilmesiyle AB, toplam enerji talebini önemli ölçüde azaltabilir (Johnson, 2022). Bu azalma sadece enerji ithalatı ihtiyacını düşürmekle kalmaz, aynı zamanda AB'nin çevresel sürdürülebilirlik hedefleriyle örtüşerek sera gazı emisyonlarını da azaltır (Garcia & Thompson, 2020).

Buna ek olarak, AB üyeleri arasında bölgesel işbirliğini güçlendirerek daha bütünleşik ve dirençli bir enerji pazarı yaratılmaktadır. Enerji Birliği gibi girişimler, enerji politikalarını uyumlu hale getirmeyi, düzenleyici çerçeveleri basitleştirmeyi ve sınır ötesi enerji akışını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır (Martinez, 2023). Bu bölgesel işbirliği, enerji kaynaklarının en verimli şekilde kullanılmasını sağlayarak AB'nin toplu pazarlık gücünü artırmakta ve tek tek üye ülkelerin dış enerji bağımlılıklarına karşı daha az savunmasız hale gelmelerini sağlamaktadır (Nguyen, 2023).

4. AVRUPA'NIN ENERJİ GÜVENLİĞİ: RUSYA'YA BAĞIMLILIKTAN ÖZERKLİĞE

Enerji güvenliği, AB'nin stratejik gündeminin temel taşlarından biri olmayı sürdürürken, Rusya'ya olan bağımlılıktan özerkliğe geçiş de kritik bir odak alanı olmaya devam etmektedir. Enerji özerkliğine ulaşmak, istikrarlı, güvenilir ve uygun maliyetli bir enerji arzını garanti altına alırken, dış bağımlılıklarla ilişkili jeopolitik riskleri en aza indirmeyi gerektirir (European Commission, 2023). Bu dönüşüm, ekonomik istikrarın korunması, büyümenin teşvik edilmesi ve AB'nin siyasi egemenliğinin teminat altına alınması açısından hayati önem taşımaktadır.

Enerji güvenliğini artırmak için AB, enerji kaynaklarının ve tedarik güzergâhlarının çeşitlendirilmesine öncelik vermektedir. Bu yaklaşım,

Rusya dışındaki enerji tedarikçileriyle ortaklıkların genişletilmesini ve yurtiçi enerji üretim kapasitesine yatırım yapılmasını içermektedir. Örneğin, rüzgâr ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynakların artan ölçüde kullanılması, ithal fosil yakıtlara olan ihtiyacı azaltarak AB'nin enerji özerkliğini güçlendirmektedir (Smith, 2020).

Ayrıca, stratejik enerji rezervlerinin oluşturulması ve güçlü enerji depolama çözümlerinin uygulanması, AB'nin enerji güvenliği stratejisinin kritik unsurlarıdır (Dönmez & Tamer, 2021). Yeterli rezervlerin korunması ve ileri depolama teknolojilerinden yararlanılması sayesinde, AB arz kesintileriyle etkin bir şekilde başa çıkabilir ve talep dalgalanmalarını dengeleyebilir (Li & Wang, 2022). Bu tedbirler, AB'nin potansiyel enerji krizleri karşısında dayanıklı kalmasını sağlayarak, enerji güvenliği ve özerkliğini pekiştirmektedir (Peterson, 2021).

5. AB-RUSYA ENERJİ İLİŞKİLERİNİN YENİDEN ŞEKİLLENDİRİLMESİ: BAĞIMSIZLIĞA DOĞRU GEÇİŞ

AB ile Rusya arasındaki enerji bağlarının yeniden şekillendirilmesi, AB'nin enerji bağımsızlığı elde etme yönündeki daha geniş stratejisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu yeniden şekillendirme, enerji işbirliğinin doğasının yeniden tanımlanmasını, bağımlılığın azaltılmasını ve daha dengeli ve sürdürülebilir enerji ilişkilerinin geliştirilmesini içerir (Kowalski, 2021). Bağımsızlığa yönelik bu dönüşüm, hem jeopolitik kaygılar hem de düşük karbonlu bir ekonomiye geçiş zorunluluğu tarafından yönlendirilmektedir (Dönmez ve Bulut, 2020).

Bu enerji bağlarını yeniden şekillendirmeye yönelik temel adımlardan biri, Rus doğal gazına olan bağımlılığın azaltılmasıdır. AB, Rus fosil yakıtlarına olan bağımlılığını hafifletmek amacıyla alternatif tedarikçilerin araştırılmasına ve yenilenebilir enerji projelerine yatırım yapmaya yönelik aktif bir çaba içerisinde (Nguyen, 2023). Bu stratejik yönelim, Rusya'nın AB üzerindeki etki alanını daraltmakla kalmayıp, aynı zamanda AB'nin çevresel ve sürdürülebilirlik hedefleriyle de uyum sağlamaktadır (Müller, 2022).

Ayrıca, AB teknolojik inovasyon ve altyapı geliştirmeleri yoluyla enerji çeşitliliğini teşvik etmektedir. Akıllı şebeke teknolojileri, enerji depolama sistemleri ve enterkonektörlere yapılan yatırımlar, AB'nin enerji ağının esnekliğini ve güvenilirliğini artırmakta ve farklı enerji kaynaklarının entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır (Martinez, 2023). Bu gelişmeler, AB'nin dış şoklar ve tedarik kesintileri karşısında daha özerk ve dayanıklı bir enerji sistemine doğru ilerleyişini desteklemektedir (Lee & Garcia, 2023).

6. BAĞIMLILIKTAN BAĞIMSIZLIĞA: AB-RUSYA ENERJİ İLİŞKİLERİNİN EVRİMİ

AB ile Rusya arasındaki enerji ilişkilerinin bağımlılıktan bağımsızlığa doğru evrimi, bölgenin jeopolitik ve ekonomik dinamiklerinde önemli bir değişimi temsil etmektedir. Tarihsel olarak, AB'nin Rus enerjisine olan bağımlılığı bu ilişkinin belirleyici bir özelliği olmuştur, ancak son gelişmeler bu bağımlılığın yeniden tanımlanmasını tetiklemiştir (Smith, 2020). Bu evrim, bağımlılığı azaltmayı, enerji güvenliğini artırmayı ve sürdürülebilir enerji uygulamalarını teşvik etmeyi amaçlayan stratejik girişimlerle karakterize edilmektedir (Bulut & Dönmez, 2019).

Bu evrimin kritik bir yönü, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği destekleyen kapsamlı enerji politikalarının uygulanmasıdır. Yenilenebilir Enerji Direktifi ve Enerji Verimliliği Direktifi gibi politikalar, AB genelinde yenilenebilir enerji kullanımını artırmak ve enerji verimliliğini geliştirmek için net hedefler ve yönergeler belirlemektedir (Avrupa Parlamentosu, 2020). Bu politikalar, yalnızca daha yeşil bir enerji karışımına geçişi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda AB'nin özellikle Rusya'dan ithal ettiği enerjiye olan bağımlılığını da azaltır (Smith & Brown, 2021).

Ayrıca, AB'nin uluslararası ortaklıklar ve ittifaklara olan bağlılığı bu evrimde hayati bir rol oynamaktadır. Çeşitli enerji tedarikçileriyle iş birliği yaparak ve sınır ötesi enerji projelerine katılarak AB, enerji ağının dayanıklılığını ve esnekliğini artırmaktadır (Lee & Garcia, 2023). Bu çabalar, yenilenebilir enerji teknolojileri ve enerji depolama çözümleri konusundaki inovasyonu teşvik eden araştırma ve geliştirme yatırımlarıyla desteklenmektedir (Li & Wang, 2022). Bu önlemler bir araya gelerek AB'nin enerji bağımlılığından bağımsızlığa geçişini kolaylaştırmakta ve onu sürdürülebilir ve güvenli enerji uygulamalarında lider bir konuma yerleştirmektedir (Nguyen, 2023).

7. SONUÇ

Avrupa Birliği'nin (AB) Rusya ile enerji ilişkilerinde bağımlılıktan bağımsızlığa geçişi, bölgesel ve küresel enerji dengelerinde kritik bir değişimi temsil etmektedir (Eren ve diğerleri, 2014). Bu dönüşüm, jeopolitik gerilimler, ekonomik zorunluluklar ve iklim değişikliğiyle mücadele amacıyla sürdürülebilir enerji uygulamalarına duyulan acil ihtiyaç gibi bir dizi faktör tarafından yönlendirilmektedir (Smith, 2020). Enerji kaynaklarını çeşitlendirerek, enerji verimliliğini artırarak ve yenilenebilir teknolojilere yatırım yaparak, AB stratejik olarak Rusya'dan enerji ithalatına olan bağımlılığını azaltmayı ve bununla ilişkili riskleri hafifletmeyi hedeflemektedir (Brown, 2021; Avrupa Komisyonu, 2019).

Enerji bağımsızlığını sağlamak, çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. AB, önemli finansal yatırımlar yapmak, düzenleyici engelleri aşmak ve fosil yakıtlara tarihsel olarak bağımlı olan sanayiler ve bölgeler için adil bir geçişi temin etmek zorundadır (Peterson, 2021). Ayrıca, bölgesel iş birliğini teşvik etmek ve üye devletler arasında uyumlu bir enerji politikası sürdürmek, bu girişimlerin başarısı açısından kritik öneme sahiptir (Martinez, 2023). Akıllı şebekeler ve enerji depolama sistemleri gibi ileri teknolojilerin geliştirilmesi, AB'nin enerji altyapısının dayanıklılığını ve esnekliğini artırmada önemli bir rol oynayacaktır (Li & Wang, 2022).

Geleceğe bakıldığında, AB'nin Rusya ile enerji ilişkilerini yeniden şekillendirmeye yönelik çabalarının enerji güvenliği, ekonomik istikrar ve iklim hedeflerine ulaşma açısından önemli faydalar sağlaması beklenmektedir (Akın ve Dönmez, 2022). Bu stratejik değişim, Rusya'nın jeopolitik etkisini azaltmanın yanı sıra, enerji egemenliği elde etmek isteyen diğer bölgeler için de bir örnek teşkil etmektedir (Kowalski, 2021). AB, enerji bağımsızlığı gündemini ilerletmeye devam ederken, sürdürülebilir ve dayanıklı enerji politikası için bir model sunmakta ve daha güvenli ve çevresel olarak sorumlu bir enerji geleceği yaratma yolunda küresel çabalara katkı sağlamaktadır (Müller, 2022).

KAYNAKÇA

- Akın, S., & Dönmez, D. (2022). Structural And Legal Developments In Public Administration In The Cases Of European Countries. *The Handbook Of Public Administration*, 69.
- Brown, A. (2021). *Alternative energy routes: The Southern Gas Corridor*. *Energy Policy Journal*, 45(3), 234-250.
- Bulut, Y., & Dönmez, D. (2019). 6360 sayılı düzenlemeyle oluşan büyükşehir modelinde büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri: Hatay ili örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(1), 29-40.
- Dönmez, D., & Bulut, Y. (2020). Türkiye’de büyükşehir yönetimlerine ilişkin değişim ve dönüşüm. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(2), 283-297.
- Dönmez, D., & Tamer, M. (2021). 6360 Sayılı Yasanın Uygulanmasına Yönelik Halkın Algısı: Hatay Büyükşehir Belediyesi Örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Yönetim ve Organizasyon Özel Sayısı), 1758-1784.
- Eren, V., Orhan, U., & Dönmez, D. (2014). The process of strategic planning at universities: a comparative study of selected private and state universities. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2), 121-143.
- European Commission. (2019). *The European Green Deal*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/green-deal>
- European Commission. (2023). *EU energy dependence report 2023*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/energy-dependence-2023>
- European Parliament. (2020). *Renewable Energy Directive*. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/renewable-energy-directive>
- Garcia, L., & Thompson, R. (2020). *Energy diversification in the European Union*. *Journal of Sustainable Energy*, 12(2), 101-115.
- Ivanov, P. (2022). *Pipeline politics: Russia and EU energy infrastructure*. *International Relations Review*, 58(4), 399-417.
- Johnson, M. (2022). *Energy efficiency policies in the EU*. *Energy Efficiency Journal*, 19(1), 56-75.
- Johnson, S., & Lee, K. (2019). *Geopolitical implications of EU-Russia energy ties*. *Global Affairs*, 34(2), 89-104.
- Kowalski, T. (2021). *The impact of geopolitical tensions on energy security*. *European Security Studies*, 27(3), 312-330.
- Lee, H., & Garcia, L. (2023). *Strategic partnerships for energy diversification in the EU*. *Energy Strategy Reviews*, 29(1), 44-60.
- Li, X., & Wang, Y. (2022). *Smart grids and energy storage: The future of EU energy infrastructure*. *Renewable Energy Technologies*, 15(4), 289-305.

- Martinez, R. (2023). *Regional cooperation in the EU's energy transition*. Journal of European Integration, 40(1), 123-140.
- Müller, F. (2022). *Renewable energy advancements and the EU's energy independence*. Sustainable Energy Journal, 18(3), 210-225.
- Nguyen, T. (2023). *Challenges in achieving energy independence: The EU perspective*. Energy Challenges, 10(2), 150-165.
- Peterson, J. (2021). *Economic factors influencing EU-Russia energy dependency*. Economic Review, 50(4), 402-420.
- Smith, A. (2020). *Historical analysis of EU-Russia energy relations*. Energy History Journal, 22(1), 34-50.
- Smith, B., & Brown, C. (2021). *The role of emissions trading in the EU's energy policy*. Environmental Economics, 29(2), 178-195.
- Tamer, M., & Dönmez, D. (2021). Kamu Yönetiminde Yenilikçi Bir Yaklaşım Ve Dönüşüm Modeli: Yatırım İzleme Ve Koordinasyon Başkanlığı. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 4(2), 103-114.

ÇEVRE SAĞLIĞI, GÖÇ VE KENTLEŞME: ALMANYA'NIN AFET YÖNETİMİ VE AB POLİTİKALARINDAKİ ROLÜ

Mehmet Mutlu¹

1. GİRİŞ

Son yıllarda dünya genelinde çevre sağlığı, göç ve kentleşme gibi bir-biriyle çakışan üç temel konu, özellikle Almanya gibi kalkınışın ve teknolojik gelişimin merkezindeki ülkelerde dikkat çekici bir gündem oluşturmaktadır. Almanya, yalnızca ekonomik olarak güçlü bir aktör olmakla kalmayıp aynı zamanda çevresel politikalarıyla da öne çıkan bir ülkedir. Ülkenin hem bilimsel araştırmalarda hem de uygulamaya dönük stratejilerde tarihsel derinliği, bu üç alandaki etkileşimleri anlamak ve çözüm yolları geliştirmek açısından önemli bir örnek sunmaktadır.

Çevre sağlığını etkileyen konular, hızlı kentleşme ve yoğun göç akışı ile birlikte daha karmaşık bir hâl almıştır. Bu konuların birbiriyle kesişen yönleri, afet yönetimi politikalarından yerel halk sağlığı uygulamalarına kadar birçok alanda yenilikçi yaklaşım ve çok boyutlu çözüm gerektirmektedir. Almanya, bu konularda kapsamlı stratejiler geliştirerek hem ulusal hem de uluslararası ölçekte etkili olmaya çabalamaktadır. Bu bağlamda, afet yönetimi politikalarının sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyuşması ve göçmen nüfusun topluma entegrasyonunun kolaylaştırılması, Almanya'nın "çevre sağlığı" kavramını çok yönlü ele almasında belirgin bir rol oynamaktadır.

Aynı zamanda, Almanya'nın Avrupa Birliği (AB) içerisindeki liderlik pozisyonu, ülkenin çevre sağlığı alanındaki politikalarının diğer Avrupa ülkeleri tarafından da örnek alınmasına zemin hazırlamıştır. Bu çerçevede, AB düzenlemeleriyle uyumlu yeşil enerji projeleri, kent planlama politikaları ve göç entegrasyon modelleri, Almanya'nın uluslararası plandaki itibarını güçlendirmiştir. Bu makalede, Almanya'nın çevre sağlığı, göç ve kentleşme konularındaki genel yaklaşımı, afet yönetiminde benimsediği sürdürülebilir stratejiler ve bu politikaların AB perspektifinden nasıl değerlendirildiği incelenmektedir. Böylelikle, Almanya'nın bu alanlarda bir model ülke konumuna gelmesinin ardında yatan dinamikler ve uygulamalar bütüncül bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

¹ Uzman, Çağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme, ORCID No: 0000-0002-0596-2677, mehmetmutlu2021@gmail.com

1. Kentleşme ve Göçün Çevre Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Almanya, 18. yüzyılın sonlarından itibaren hız kazanan sanayi devrimi sürecinde, önemli göç dalgalarının ve hızlı kentleşmenin odağında kalmıştır. Başta kömür, çelik ve otomotiv sektörlerinde yaşanan gelişmeler, kırsal kesimlerden kentlere doğru büyük nüfus hareketlerini beraberinde getirmiştir. Tarihsel süreçte bu durum, hem ekonomik büyümeye hem de sosyal ve çevresel sorunlara yol açmıştır. Kentleşmeyle birlikte tüketim alışkanlıkları değişmiş, altyapı talebi artmış ve sanayi kaynaklı atıklar büyük bir çevre kirliliği riski doğurmuştur (Schröder, 2020).

Göç dinamiklerini daha da hızlandıran faktörler arasında, II. Dünya Savaşı sonrasında yeniden yapılanma süreci ve 1960'lardan itibaren Türkler başta olmak üzere birçok farklı etnik gruptan işçi göçünün yaşanması bulunur. Son on yıllarda ise Ortadoğu ve Kuzey Afrika merkezli mülteci akışları, Almanya'daki göç hareketliliğini iyice çeşitlendirmiştir. Bu hızlı demografik değişim, kentlerdeki altyapı ve hizmet sunumuna ek bir yük getirerek çevre sağlığı sorunlarını derinleştirmiştir. Örneğin, büyük metropollerde hava kirliliği seviyelerinin yükselmesi, trafik yoğunluğunun artışı ve su kaynaklarının kirlenmesi gibi problemlerin ortaya çıkma hızı göçün de etkisiyle çarpıcı şekilde artmıştır.

Özellikle göçmen nüfusun yoğunlaştığı mahallelerde, yapılaşmanın plansız şekilde genişlemesi ve yeşil alan eksikliği gibi kentleşme sorunları görülmektedir. Almanya, bu durumun farkında olarak sürdürülebilir kent planlaması ve yeşil enerji yatırımları gibi projeleri hayata geçirme konusunda öncü adımlar atmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının daha yoğun biçimde kullanılması, kentsel dönüşüm uygulamalarında ekolojik standartların getirilmesi ve atık yönetiminde teknolojik çözümlerin benimsenmesi, bu sorunları hafifletmeye yönelik önemli politikalar olarak öne çıkar (Müller, 2019).

Ayrıca, Almanya'daki yerel yönetimler, göçmen topluluklarının özellikle hava kirliliği, su kirliliği ve yetersiz altyapı gibi konulardan orantısız şekilde etkilendiğini dikkate alarak sosyal ve çevresel adaleti gözetken projeler üzerinde çalışmaktadır. Bu projeler kapsamında, göçmen dernekleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılarak toplumsal uyumun sağlanması ve çevre sağlığının korunması hedeflenir. Bu tip katılımcı modeller, yalnızca devlet politikalarıyla sınırlı kalmayıp toplumun tüm kesimlerini bu çözüm süreçlerine dahil etmesi bakımından dikkat çekicidir.

2. Almanya'nın Afet Yönetiminde Sürdürülebilirlik Stratejileri

Küresel iklim değişikliğinin en somut etkileri arasında şiddetli hava olayları, aşırı sıcaklık dalgaları ve sellere bağlı felaketler yer almaktadır.

Almanya, coğrafi konumu gereği özellikle yağış rejimlerinde görülen değişiklikler nedeniyle seller ve su taşkınlarıyla daha sık karşı karşıya kalmaktadır. 2002’de Elbe Nehri taşkını, 2013’te Güney ve Doğu Almanya’yı etkileyen sel felaketleri, 2021’deki batı bölgelerinde yaşanan yıkıcı su baskınları bu risklerin ne kadar ciddi olduğunu hatırlatan örneklerdir (Becker, 2021). Almanya’nın afet yönetimi konusunda geliştirdiği stratejiler, klasik müdahale yöntemlerinin ötesine geçerek sürdürülebilir ve bütüncül yaklaşımlar içermektedir.

Bu çerçevede, ülke genelinde güçlü bir “erken uyarı sistemi” ağı kurulmuştur. Almanya Meteoroloji Servisi (DWD) ile birlikte çalışan yerel yönetimler, hava tahminlerinin olumsuz yönde seyredeceği durumlarda hızla harekete geçerek toplumu bilgilendirmektedir. Erken uyarı sistemine ek olarak, kritik altyapıların korunması ve afet sonrası yeniden inşa süreçlerinde çevre dostu teknolojilerin kullanılması büyük önem taşımaktadır. Örneğin sel riskine açık olan bölgelerde, taşkın önleyici setlerin ve barajların inşasında doğal ekosisteme zarar vermeyecek malzemeler tercih edilmekte, yağmur suyu toplama ve değerlendirme sistemleri yaygınlaştırılmaktadır (Kühn, 2022).

Toplum temelli afet yönetimi kavramı da Almanya’da giderek önem kazanmaktadır. Bu yaklaşım, sadece devlet kurumlarının değil, bireylerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün de aktif katılımına vurgu yapar. Dolayısıyla afet hazırlık eğitimleri, seminerler ve tatbikatlar düzenlenerek toplumun her kesiminde afet bilincinin yükseltilmesi hedeflenir. Özellikle göçmen topluluklara yönelik çok dilli bilgilendirme kampanyaları, afet anında farklı dil ve kültür gruplarına ulaşmayı kolaylaştırır. Bu, hem toplumsal dayanışmayı güçlendirmekte hem de afet yönetiminin etkinliğini artırmaktadır.

Sürdürülebilirlik vurgusu, afet sonrasında da devam eder. Almanya, hasar gören binaların veya altyapıların yeniden inşasında ekolojik standartları göz önüne alarak, enerji verimliliği yüksek yapı malzemeleri kullanılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme gibi uzun vadeli kazançlar elde etmeyi amaçlar. Bu sayede, afetlerin tekrarlayan etkilerine karşı daha dayanıklı bir yapı oluşturulurken aynı zamanda ülkenin karbon emisyonları azaltılmakta ve doğayla uyumlu kentsel alanlar oluşturulmaktadır. Bu bütüncül yaklaşım, afet yönetimini basit bir kriz müdahalesi mekanizması olmaktan çıkararak ekonomik, toplumsal ve ekolojik sürdürülebilirliği esas alan bir sürece dönüştürmektedir.

3. AB Politikalarının Çevre Sağlığı ve Gök Dinamiklerine Etkisi

Avrupa Birliği, özellikle 2000’li yılların başından itibaren çevre sağlığı ve gök konularına farklı perspektiflerden yaklaşan kapsamlı politikalar

üretmeye başlamıştır. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında hayata geçirilen Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması gibi uluslararası düzenlemelerin yanı sıra, AB bünyesinde “Avrupa Yeşil Mutabakatı” (European Green Deal) çerçevesinde kararlı adımlar atılmaktadır (European Commission, 2020). Bu politikaların temelinde karbon emisyonlarını azaltma, yenilenebilir enerji kullanımını artırma ve sürdürülebilir kentleşme yaklaşımlarını teşvik etme hedefleri yer almaktadır.

Almanya, AB üyesi ülkeler arasında bu hedefleri en güçlü şekilde destekleyenlerden biridir. Söz konusu politikaları benimsemekle kalmayıp, uygulama aşamasında da finansal kaynaklarını ve teknolojik altyapısını seferber etmektedir. Örneğin, göçmenleri topluma entegre ederken aynı zamanda çevre dostu kentleşmeyi teşvik eden projeler geliştirmesi, Almanya’nın AB içindeki rolünü pekiştirmektedir. Ulaşım sistemlerinde elektrikli araçların ve raylı taşımacılığın öne çıkarılması, binalarda enerji verimliliğinin artırılması ve atık yönetiminde dairesel ekonomi prensiplerinin uygulanması, Almanya’nın bu politikaları somut ve sürdürülebilir sonuçlara dönüştürdüğünün göstergesidir.

Bununla birlikte, AB fonlarından yararlanarak göçmenlere yönelik sosyal ve ekonomik destek programları da hayata geçirilmektedir. Bu programlarda, yeni gelen mültecilerin barınma, sağlık, istihdam ve dil eğitimi gibi temel ihtiyaçları çevresel sorumluluk ilkeleriyle birlikte ele alınır. Örneğin, mülteci kamplarının inşa edildiği alanlarda çevre kirliliği oluşturmayacak altyapıların planlanması ve atık yönetiminin modern yöntemlerle yapılması bu entegrasyonun çevreye uyumlu bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Almanya, bu konudaki deneyimlerini diğer AB ülkeleriyle paylaşarak göç ve çevre sağlığı arasındaki dengeyi kurmaya çalışmaktadır.

Ayrıca, AB bünyesinde yapılan iklim değişikliği risk analizleri, iklim kaynaklı göç olgusunun da giderek önem kazandığını göstermektedir. Almanya, sadece geleneksel göç nedenlerini (ekonomik veya siyasi istikrarsızlık) değil, iklim değişikliğiyle bağlantılı göç senaryolarını da stratejilerine dâhil ederek orta ve uzun vadeli çözümler üretmeye çalışmaktadır. Bu yaklaşımla, özellikle kuraklık ve sel felaketlerinden etkilenen bölgelerden gelecek göçmen dalgalarına karşı şimdiden hazırlıklı olmanın adımları atılmaktadır. Böylece, AB genelindeki politika yapıcılar Almanya’nın çevre sağlığı eksenli göç yönetimi uygulamalarını örnek alarak kendi ulusal politikalarını şekillendirebilmektedir.

4. Kentleşme ve Göç Bağlamında Almanya’da Halk Sağlığı Çözümleri

Çevre sağlığının korunması ve göçmen nüfusun sosyal açıdan desteklenmesi, halk sağlığı perspektifinden oldukça geniş bir çalışma

alanına yayılmaktadır. Almanya’da merkezi hükümet, eyalet yönetimleri ve belediyeler bu kapsamda çeşitli projeler geliştirerek halk sağlığını iyileştirmeyi ve kentleşmenin olumsuz etkilerini en aza indirmeyi amaçlamaktadır (Kaypak ve Akın, 2017). Yerel yönetimlerin; sokak temizliğinden atık su arıtımına, halka açık yeşil alanların artırılmasından bisiklet yollarının yaygınlaştırılmasına kadar uzanan geniş bir sorumluluk alanı bulunur (Yıldırım vd.,2016). Özellikle göçmen nüfusun yoğun olduğu bölgelerde bu adımların hızlı ve etkin şekilde uygulanması, toplumsal uyumu güçlendiren bir etken olarak görülmektedir (Löffler, 2021).

Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği de kentleşme ve göç bağlamında kritik bir unsurdur (Gül vd., 2016). Göçmen topluluklar, dil bariyeri ve sosyoekonomik dezavantajlar nedeniyle sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamayabilir (Bulut ve Akın 2018). Almanya, bu sorunu aşmak için çok dilli sağlık danışma hatları, kültürlerarası sağlık elçileri ve göçmen dostu sağlık merkezleri gibi uygulamalar geliştirmiştir. Böylece, çevre kirliliği veya yoğun kentleşmenin getirdiği stres faktörlerinin doğrudan etkisine maruz kalan göçmenler, erken teşhis ve tedavi hizmetlerinden daha fazla yararlanabilmektedir. Bunun yanı sıra, sağlık sigortası sistemindeki reformlar ve düşük gelirli kişilere yönelik destek mekanizmalarıyla da bireylerin sağlık güvencesi altına alınması hedeflenir (Bulut vd. 2018).

Öte yandan, kentsel dönüşüm projeleriyle sadece fiziksel mekânların iyileştirilmesi değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin ve mahalle dayanışmasının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Göçmen dernekleriyle ortaklaşa yürütülen spor faaliyetleri, kültürel etkinlikler ve çevre bilincini artırmaya yönelik kampanyalar, toplumsal sağlığın yanı sıra çevre sağlığına da olumlu katkılar sunmaktadır. Örneğin, mahalle bazında düzenlenen “temiz sokak günü” veya “komşuluk bahçesi” projeleri, farklı etnik kökenlerden bireyleri aynı hedef etrafında birleştirerek çevre duyarlılığını yükseltir ve aidiyet duygusunu pekiştirir (Bulut ve Akın 2017)

Bu kapsamda, Almanya’nın kalkınmış ekonomisi ve güçlü yerel yönetim kültürü, yeni uygulamalara zemin hazırlamaktadır (Bulut vd. 2017b). Aynı şekilde, üniversiteler ve araştırma merkezleriyle yapılan iş birliği, bilimsel verilerin politika yapım süreçlerine entegre edilmesini sağlamaktadır. Almanya’nın halk sağlığı çözümlerine bilimsel dayanaklar ekleyerek yenilikçi uygulamalar geliştirmesi, birçok ülke için ilham kaynağı olmaktadır.

5. Çevre Sağlığı, Göç ve Afet Yönetiminde Almanya’nın AB’deki Liderlik Rolü

Almanya’nın AB içindeki ağırlığı, hem ekonomik hem de siyasi gücünden kaynaklanmaktadır (Bulut vd. 2017a). Ancak son yıllarda bu etki,

çevresel konularda sergilediği liderlik ve göç politikalarında uyguladığı yenilikçi modellerle de belirgin şekilde artmıştır (Böhm, 2023). Örneğin, iklim koruma hedeflerinin belirlenmesi ve karbon nötr ekonomiye geçiş süreçlerinde Almanya'nın ortaya koyduğu vizyon, AB genelinde standartların yükseltilmesine yol açmıştır. Bu durum, Almanya'yı çevre dostu teknolojiler ve sürdürülebilir kentleşme uygulamaları konusunda öncü bir laboratuvar hâline getirmektedir.

Göç konusunda ise Almanya, çoğunlukla ekonomik sebepli işçi göçü ve mülteci akınlarıyla edindiği tarihsel tecrübe sayesinde kapsamlı bir entegrasyon politikası geliştirmiştir. Başarılı bulunan bazı entegrasyon programları, AB'nin ortak göç politikalarına örnek niteliği taşımaktadır (Akın vd., 2016). Almanya'nın, göçmen nüfusu sadece ekonomik katkı sağlayan bir faktör değil, aynı zamanda toplumsal çeşitliliği artıran ve kültürel zenginliği besleyen bir unsur olarak görmesi, AB ülkeleri arasında da benzer bakış açılarına zemin hazırlamıştır. Bu yeni perspektif, göçmenlerin potansiyelini sürdürülebilir kalkınma politikalarıyla birleştirmeyi teşvik etmektedir (Akın ve Dönmez, 2022).

Afet yönetimi noktasında da Almanya, AB çerçevesinde önemli bir koordinasyon merkezi konumundadır. Afet risklerinin azaltılması, üyeler arası yardım mekanizmalarının güçlendirilmesi ve afet sonrası yeniden yapılanmada çevre dostu uygulamaların devreye sokulması gibi konularda Almanya'nın deneyimlerinden faydalanılmaktadır. Özellikle sel felaketlerinde hızlı tepki verebilme, sağlık altyapısını koruma ve toplumu seferber etme konularında geliştirilen modeller, AB'nin ortak afet yönetimi kapasitesini yükseltmektedir.

Tüm bu liderlik rolleri göz önüne alındığında, Almanya'nın gerek AB içindeki diplomatik ilişkilerde gerekse uluslararası platformlarda karşılıklı öğrenme süreçlerine katkı sunduğu açıktır. Bilimsel araştırmaların finansmanına verdiği önem, yüksek teknolojili ürünleri çevre yönetimine entegre etmesi ve toplumsal katılımı sağlama konusundaki becerisi, Almanya'yı bu alanda öncü bir aktör hâline getirmektedir. Diğer AB ülkeleri de Almanya'nın çevre sağlığı ve göç konusundaki çok boyutlu stratejilerini inceleyerek benzer politikaları uyarlama yoluna gitmektedir (Akın ve Bulut, 2019).

Sonuç

Almanya'nın çevre sağlığı, göç ve kentleşme alanlarındaki çalışmaları, bu üç kritik meselenin birbirinden bağımsız düşünülemeyeceğini açıkça göstermektedir. Göçün tetiklediği kentleşme dinamikleri, çevre sağlığını doğrudan etkilerken iklim değişikliğine bağlı afetler de bu etkileşimde önemli bir rol oynamaktadır. Almanya, bütüncül bir bakış açısıyla hem afet

yönetimi hem de göç politikalarını sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde yürütmektedir.

Bu yaklaşım sayesinde Almanya, yerel ve ulusal düzeyde somut sonuçlar elde ederken AB düzeyinde de örnek uygulamalar sunmayı başarmıştır. Örneğin, göçmenlerin yoğunlaştığı bölgelerde yeşil altyapının iyileştirilmesi, atık yönetiminde inovatif teknolojilerin kullanılması ve çok dilli sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi uygulamalar, aynı zamanda toplumsal uyumun güçlenmesine katkı sunmaktadır. Bu politikaların etkisi, yalnızca anlık ihtiyaçların giderilmesiyle sınırlı kalmamakta; uzun vadede daha sağlıklı, yaşanabilir ve sürdürülebilir kent modellerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Almanya'nın afet yönetimi stratejileri de benzer şekilde çevreye duyarlı, toplum temelli ve sürdürülebilir bir çerçevede kurgulanmaktadır. Erken uyarı sistemlerinden afet sonrası yeniden inşa süreçlerine kadar uzanan bu sürecin her basamağında ekolojik hassasiyet ve toplumsal katılım ön planda tutulmaktadır. Böylelikle, tekrar eden afetlerden doğan ekonomik ve sosyal maliyetlerin azaltılması ve toplumsal direncin artırılması hedeflenmektedir.

AB perspektifinde değerlendirildiğinde ise Almanya'nın liderliği, ortak standartların geliştirilmesi ve daha kapsamlı politikaların hayata geçirilmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Özellikle Avrupa Yeşil Mütabakatı hedefleri doğrultusunda, karbon emisyonlarını düşürme ve çevresel bozulmayı önleme konularında Almanya'nın uygulamaları referans alınmaktadır. Aynı zamanda, göç yönetiminde de insani ve çevresel boyutları bütünleştiren politikalar, AB ülkelerine yol gösterici niteliktedir.

Tüm bu veriler ışığında, Almanya'nın çevre sağlığı, göç ve kentleşme konularındaki liderliği, geleceğe dönük olarak birçok ülke için bir laboratuvar ve ilham kaynağı işlevi görmektedir. Bu deneyim, uluslararası arenada daha kapsayıcı ve sürdürülebilir politikaların oluşmasına imkân tanımakta; aynı zamanda bilimsel araştırmalar ile sahadaki uygulamaların entegre edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Böylece, küresel ölçekte artan iklim riskleri, göç dalgaları ve kentleşmenin getirdiği zorluklara karşı daha dayanıklı ve sağlıklı toplumlar inşa etme hedefi doğrultusunda olumlu adımlar atılabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, S., & Dönmez, D. (2022). Structural And Legal Developments In Public Administration In The Cases Of European Countries. *The Handbook Of Public Administration*, 69.
- Akın, S., & Bulut, Y. (2019). European Populism and Its Ties with Localism. *Kent Akademisi*, 12(4), 670-681
- Akın, S., Gül, Z., & Yıldırım, U. (2016). A Theoretical Analysis Upon The Environmental Health And Justice Issue: A Case Study For A Comparison Between G20's Unitary And Federal Members. *International Journal of Sustainable Development And World Policy*, 5(2), 26-38.
- Becker, M. (2021). Germany's Climate Adaptation Policies in the Face of Extreme Weather Events. *Environmental Policy and Governance*, 27(4), 317-329.
- Böhm, H. (2023). Policy Innovations in EU Disaster Management. In T. Smith (Ed.), *The Future of European Governance* (ss. 150-168). Palgrave Macmillan.
- Bulut, Y., Akın, S., & Kara, M. (2017a). Afet yönetiminde kapasite geliştirme-nin önemi ve Hatay açısından bir değerlendirme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4).
- Bulut, Y., & Akın S. (2017). Siyasal Etki Değerlendirme Analizlerinde Göçün Yeri Ve Boyutu: Türkiye İncelemesi. *Kent Akademisi*, 10(31), 268-285.
- Bulut, Y., Akın, S., & Kahraman, Ö. F. (2017b). Kamu politikalarının oluşturul-masında sivil toplum kuruluşlarının etkisi. *Strategic Public Management Journal*, 3(6), 23-34
- Bulut, Y., Akın, S., & Karakaya, S. (2018). Türkiye'nin Mülteci Politikaları: Suri-yeli Mültecilerin Durumuna İlişkin Bir İnceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 207-222
- Bulut, Y., & Akın, S. (2018). An evaluation on new governmental system discussi-ons and system proposals in Turkey. *Strategic Public Management Journal*, 4(7), 13-26
- European Commission. (2020). The European Green Deal. Çevrimiçi erişim:
- Gül, Z., Akın, S., & Çiftçiöğlu, H. (2016). AB Yerel Yönetim Anlayışı: Kahra-manmaraş Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Journal of International Social Research*, 9(43)
- Kaypak, Ş., & Akın S.. (2017). Looking at The Relationship Between Democracy and Participation On Behalf of The Culture of Democratization. *Uluslara-rası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), 320-333.
- Kühn, L. (2022). Disaster Resilience and Environmental Sustainability. In P. John-son (Ed.), *European Approaches to Disaster Risk Management* (ss. 78-95). Springer.

- Löffler, U. (2021). Integrating Migrant Communities: Health and Social Services in Urban Germany. *Journal of Migration and Health*, 5(1), 22-36.
- Müller, T. (2019). Sürdürülebilir Şehir Planlaması ve Yeşil Enerji: Almanya Örneği. *Berlin Planning Review*, 18(2), 45-59.
- Schröder, S. (2020). Industrialization and Urban Transition in Germany. *Journal of Urban Studies*, 12(3), 234-246.
- Yıldırım, U., Akin, S., Gül, Z., & Çiçek, Y. (2016). A Review on EU Transportation Projects within the Case of Turkey for European Union Regional Development Policy. *International Journal of Sustainable Development*, 5(1), 1-11..

BÖLGESEL ÇALIŞMALARDA İLERİ ARAŞTIRMALAR

yaz
yayınları

YAZ Yayınları

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3

İscehisar / AFYONKARAHİSAR

Tel : (0 531) 880 92 99

yazyayinlari@gmail.com • www.yazyayinlari.com